

Rolnummer 5071
Arrest nr. 187/2011 van 15 december 2011

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van de wet van 2 juni 2010 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek teneinde de werking van de mede-eigendom te moderniseren en transparanter te maken, en, minstens, van artikel 10 ervan, ingesteld door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren en anderen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Bossuyt en R. Henneuse, en de rechters E. De Groot, A. Alen, J.-P. Snappe, T. Merckx-Van Goey en F. Daoût, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Bossuyt,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van het beroep en rechtspleging

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 24 december 2010 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 28 december 2010, is beroep tot vernietiging ingesteld van de wet van 2 juni 2010 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek teneinde de werking van de mede-eigendom te moderniseren en transparanter te maken (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 28 juni 2010, tweede editie), minstens van artikel 10 ervan, door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren, met zetel te 1000 Brussel, Renaissancegebouw, Emile Jacqmainlaan 135/1, het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten, met zetel te 1000 Brussel, Renaissancegebouw, Emile Jacqmainlaan 135/1, Renaud de Borman, wonende te 1970 Wezembeek-Oppem, Lange Eikstraat 3, de bvba « Renaud de Borman, Réviseur d'entreprises Bedrijfsrevisor », met maatschappelijke zetel te 1970 Wezembeek-Oppem, Lange Eikstraat 3, Benoît Vanderstichelen, wonende te 1160 Brussel, Albert Crommelynckgaarde 3, Jean-Luc Killesse, wonende te 4877 Olne, Le Fief 7, Jean-Guy Didier, wonende te 1840 Londerzeel, Eeckhout 35, Philippe Druart, wonende te 1150 Brussel, Drie Kleurengaarde 4, Jean-François Fayen, wonende te 4800 Petit-Rechain, rue de Battice 28, Patricia Cozza, wonende te 5000 Namen, avenue Félicien Rops 38, Christian Ronsse, wonende te 4602 Wezet, rue de l'Eglise 37, Bart Van Coile, wonende te 9030 Gent, Albrecht Dürerlaan 53, André Bert, wonende te 2820 Bonheiden, Rijmenamseweg 150, Jacques Hellin, wonende te 8510 Rollegem, Eikendreef 15, Lucien Ceulemans, wonende te 2610 Wilrijk, Eglantierlaan 91, Fredegonda Schelfhaut, wonende te 9190 Kemzeke, P.P. Rubenslaan 8, Sylvia Troonbeeckx, wonende te 3560 Lummen, Hegstraat 4, Peter Goethals, wonende te 9000 Gent, Martelaarslaan 406, Denise Bauwens, wonende te 9000 Gent, Keizer Karellaan 406, Els Schenkels, wonende te 2381 Weelde, Singelstraat 52, Robert Moreaux, wonende te 2650 Edegem, Romeinse Put 3, Jean-Claude Dekeyser, wonende te 8510 Marke, Sperlekestraat 2-4, Gilbert Geloën, wonende te 8000 Brugge, Spiegelrei 25, Jozef Van Beek, wonende te 2100 Deurne, Bosuil 23, Jean-Marie Hillewaere, wonende te 8792 Desselgem, Schoendalestraat 379, Ludo Van den Bossche, wonende te 9050 Gentbrugge, Verdoncklaan 57, en Jacques Colson, wonende te 2630 Aartselaar, F. Van den Berghelaan 35.

De Ministerraad heeft een memorie ingediend en de verzoekende partijen hebben een memorie van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 10 november 2011 :

- zijn verschenen :

. Mr. D. Renders en Mr. S. Ganty, advocaten bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen;

. Mr. L. Grauer *loco* Mr. F. Gosselin, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers A. Alen en F. Daoût verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Wat de ontvankelijkheid betreft

A.1.1. Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren zet uiteen dat het een beroepsorde is die over rechtspersoonlijkheid beschikt en die als taak heeft om de goede organisatie en de correcte werking van het beroep van bedrijfsrevisor te verzekeren. Het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten zet uiteen dat het een beroepsorde is die over rechtspersoonlijkheid beschikt en die als taak heeft om de goede organisatie en de correcte werking van de beroepen van accountant en van belastingconsulent te verzekeren. De derde en de vierde verzoekende partij zijn bedrijfsrevisoren, als natuurlijke persoon of als rechtspersoon.

Die verzoekende partijen betogen dat zij door de bestreden wet rechtstreeks en ongunstig worden geraakt, enerzijds, omdat de bestreden wet afbreuk doet aan het monopolie waarover de bedrijfsrevisoren samen met de externe accountants beschikken, namelijk het nazien en corrigeren van boekhoudstukken, en, anderzijds, omdat de bestreden wet hun het monopolie ontnemt waarbij zij worden aangewezen met de titel « commissaris van de rekeningen ».

A.1.2. De vijfde tot en met de zevenentwintigste verzoekende partij zijn externe accountants. Zij stellen dat zij door de bestreden wet rechtstreeks en ongunstig worden geraakt, omdat zij afbreuk doet aan het monopolie waarover de externe accountants samen met de bedrijfsrevisoren beschikken, namelijk het nazien en corrigeren van boekhoudstukken.

A.1.3. De Ministerraad betwist het belang van de verzoekende partijen niet.

Wat het middel betreft

A.2.1. De verzoekende partijen voeren in een enig middel de schending aan van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 16 van de Grondwet, met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, met het algemene rechtsbeginsel van het gewettigd vertrouwen, met het algemene rechtsbeginsel van de rechtszekerheid en met het « decreet d'Allarde » van 2 en 17 maart 1791, door de wet van 2 juni 2010 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek teneinde de werking van de mede-eigendom te moderniseren en transparanter te maken (hierna : de wet van 2 juni 2010), en, minstens, artikel 10 ervan.

A.2.2. In een eerste onderdeel zetten de verzoekende partijen uiteen dat de bestreden wet het de algemene vergadering van een mede-eigendom mogelijk maakt een persoon die niet noodzakelijk een bedrijfsrevisor of een externe accountant is, aan te wijzen om de rekeningen van de mede-eigendom te controleren en te corrigeren.

De verzoekende partijen menen dat overeenkomstig de artikelen 34 en 37 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen het controleren en corrigeren van alle boekhoudstukken monopolieopdrachten zijn voor de bedrijfsrevisoren en de accountants.

De verzoekende partijen achten zich als bedrijfsrevisoren en externe accountants gediscrimineerd ten opzichte van andere beroepen waaraan een monopolie wordt toegewezen, aangezien het monopolie, zonder verantwoording, gedeeltelijk aan de bedrijfsrevisoren en externe accountants wordt ontnomen ten voordele van personen die, in voorkomend geval, niet over de geringste deskundigheid op het gebied van boekhouding beschikken, in tegenstelling tot de andere beroeps categorieën die de aangeklaagde behandeling niet ondergaan.

A.2.3. In een tweede onderdeel betogen de verzoekende partijen dat de bestreden wet een persoon die geen bedrijfsrevisor is, de mogelijkheid biedt de titel « commissaris van de rekeningen » te dragen, zonder daarom bedrijfsrevisor te zijn.

De verzoekende partijen voeren vijf wettelijke voorbeelden aan om te staven dat sedert 21 februari 1985 de wetgever de titel « commissaris van de rekeningen » steeds heeft voorbehouden aan het beroep van bedrijfsrevisor.

De verzoekende partijen achten zich als bedrijfsrevisoren gediscrimineerd ten opzichte van andere beroeps categorieën waaraan een titel wordt voorbehouden, aangezien de bedrijfsrevisoren, zonder verantwoording, een titel verliezen die hun eigen is, in tegenstelling tot de andere beroeps categorieën die de aangeklaagde behandeling niet moeten ondergaan.

A.3.1. De Ministerraad stelt in eerste instantie vast dat de verzoekende partijen in essentie niet de vernietiging van de gehele wet van 2 juni 2010 beogen, maar slechts de vernietiging van artikel 10 van de wet van 2 juni 2010, zodat het Hof zich tot die bestreden bepaling zou moeten beperken in zijn beoordeling van het beroep.

A.3.2. De Ministerraad voert vervolgens aan dat het enige middel onontvankelijk is in zoverre het een schending aanvoert van het algemene rechtsbeginsel van het gewettigd vertrouwen, het algemene rechtsbeginsel van de rechtszekerheid en het « decreet d'Allarde » van 2 en 17 maart 1791, aangezien die bepalingen geen deel uitmaken van de regels waarvan het Hof de naleving waarborgt. De vrijheid van handel en nijverheid is bovendien als zodanig niet in de Grondwet ingeschreven.

A.3.3. De Ministerraad werpt op dat een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet wordt aangevoerd, zonder dat wordt gepreciseerd welke categorieën van personen met elkaar moeten worden vergeleken en in welke zin het verschil in behandeling discriminerend zou zijn, zodat het middel onontvankelijk is. De Ministerraad ziet niet in welke beroeps categorieën van een dermate verregaand monopolie zouden kunnen genieten dat geen enkele afwijking of verzachting in bijzondere situaties zou kunnen worden toegestaan door de wetgever.

A.3.4. De Ministerraad betoogt dat wanneer een schending van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, in samenhang gelezen met een ander grondrecht, wordt aangevoerd, er gepreciseerd moet worden in welk opzicht dat grondrecht is geschonden.

A.3.5. In ondergeschikte orde voert de Ministerraad aan dat geen enkele wettelijke bepaling de verzoekende partijen de handhaving *ad vitam aeternam* van het door hen aangehaalde monopolie verzekert, en dat evenmin een bepaling bestaat die de wetgever verbiedt om in bijzondere gevallen toe te staan dat personen die noch bedrijfsrevisoren, noch externe accountants zijn, rekeningen kunnen controleren of de titel « commissaris van de rekeningen » kunnen dragen in het strikte kader van een mede-eigendom.

De Ministerraad verwijst naar de rechtspraak van het Hof die stelt dat geen discriminatie kan worden afgeleid uit het enkele feit dat een nieuwe bepaling een vroegere wetgeving wijzigt.

A.4. De Ministerraad betoogt vervolgens dat de vijf door de verzoekende partijen aangevoerde wetsbepalingen niet impliceren dat er een monopolie zou bestaan voor bedrijfsrevisoren en accountants voor wat betreft het controleren van rekeningen en het voeren van de titel « commissaris van de rekeningen ». Die titel komt immers wel voor in de door de verzoekende partijen aangehaalde bepalingen, maar ontbreekt dan weer in andere, soortgelijke bepalingen. Sommige van de door de verzoekende partijen aangehaalde bepalingen betreffen overigens wetgeving van andere bevoegdheidsniveaus en zouden daarom in deze context niet relevant zijn. Geen enkele van die bepalingen houdt overigens een exclusiviteit in met betrekking tot het mogen dragen van die titel.

A.5.1. De Ministerraad voert aan dat de aanwijzing van een commissaris van de rekeningen tegemoet moest komen aan de door de wetgever nagestreefde transparantie van de boekhouding van een mede-eigendom en grotere betrokkenheid van de mede-eigenaars. Daarom kon niet worden vereist dat de commissaris van de rekeningen bedrijfsrevisor of extern accountant is, aangezien de bedoelde betrokkenheid dan maar mogelijk zou zijn indien zich onder de mede-eigenaars een bedrijfsrevisor of een externe accountant zou bevinden. Het verschil in behandeling tussen de commissarissen mede-eigenaars en de commissarissen niet-mede-eigenaars is dus objectief verantwoord en proportioneel.

A.5.2. De Ministerraad betoogt voorts dat de wetgever in een voldoende marge van flexibiliteit heeft moeten voorzien om toe te laten dat het onderzoek van de rekeningen door het geheel van de algemene vergadering van de mede-eigenaars wordt verricht. Indien de taak van commissaris van de rekeningen aan een mede-eigenaar wordt toegewezen, moeten immers de vereisten van de functie worden vereenvoudigd.

A.5.3. De Ministerraad doet ten slotte opmerken dat het beheer van de boekhouding van de vereniging van mede-eigenaars tot de exclusieve bevoegdheid van de syndicus behoort. Daarom professionaliseert de bestreden wet de functie van syndicus : hij assisteert de mede-eigenaars en hij is onderworpen aan de controle van de algemene vergadering. In het licht van de wil van de wetgever om de betrokkenheid van de mede-eigenaars te verhogen, is het dus begrijpelijk dat de commissaris van de rekeningen niet noodzakelijk een bedrijfsrevisor of een externe accountant moet zijn, aangezien de technische bevoegdheid inzake de boekhouding aan de syndicus toekomt.

A.6. De Ministerraad besluit dat het normaal is een ruime appreciatiemarge aan de mede-eigenaars toe te kennen, aangezien de controleoperaties van de commissaris van de rekeningen in het enige belang van de mede-eigenaars worden verricht. De mede-eigenaars moeten dus ook in staat zijn de commissaris van de rekeningen aan te wijzen, hetzij door voor een vergoede externe professional te kiezen, hetzij door om niet een beroep te doen op één van de mede-eigenaars.

Bij die laatste keuze spelen uiteraard de kosten van het beroep op een externe commissaris een rol, alsook de consequente besparing die kan worden gemaakt door gebruik te maken van de diensten van een mede-eigenaar.

Het is onder haar eigen verantwoordelijkheid en conform de *ratio legis* van de bestreden wet dat de algemene vergadering van de mede-eigenaars kan beslissen om de taak van commissaris van de rekeningen toe te wijzen aan iemand die niet over de technische en professionele bekwaamheid van een bedrijfsrevisor of een externe accountant beschikt, indien de aanwijzing van een professional niet absoluut noodzakelijk blijkt.

A.7.1. De verzoekende partijen antwoorden dat zij alleen maar de vernietiging van de gehele wet beogen indien het Hof zou oordelen dat de vernietiging van artikel 10 ervan de vernietiging van andere bepalingen als gevolg zou moeten hebben.

A.7.2. De verzoekende partijen stellen vervolgens dat de artikelen 10 en 11 van de Grondwet wel degelijk door het Hof in samenhang kunnen worden gelezen met andere regels en principes waarvan het Hof de naleving niet rechtstreeks vermag te onderzoeken. De verzoekende partijen voegen eraan toe dat de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet ook op zichzelf kan worden onderzocht, en dat door de Ministerraad niet wordt betwist dat het Hof rechtstreeks aan artikel 16 van de Grondwet vermag te toetsen.

A.7.3. De verzoekende partijen menen voorts dat zij op precieze wijze de te vergelijken categorieën aanwijzen. De vraag of de vergeleken categorieën voldoende vergelijkbaar zijn, betreft overigens niet de ontvankelijkheid van het middel, maar de gegrondheid ervan.

Er bestaan volgens de verzoekende partijen bovendien wel beroepscategorieën die voldoende vergelijkbaar zijn met de beroepscategorieën van bedrijfsrevisor of extern accountant. De verzoekende partijen noemen als voorbeelden het monopolie van de advocaten en dat van de vastgoedmakelaars die door het Beroepsinstituut van vastgoedmakelaars zijn erkend.

De verzoekende partijen beklemtonen dat, in tegenstelling tot wat geldt voor andere gereguleerde beroepscategorieën, de bestreden wet de mogelijkheid openlaat van een professionele uitoefening van een activiteit voorbehouden door de wet aan personen die geen deel uitmaken van de gereguleerde beroepscategorie en die daarnaast niet zijn onderworpen aan de discipline van een erkende beroepsorde.

A.7.4. De verzoekende partijen verduidelijken dat zij geenszins beogen om in alle omstandigheden een erkende professional te doen aanwijzen voor het controleren van de rekeningen van de mede-eigendom. Zij bevalen, integendeel, tijdens de parlementaire voorbereiding van de bestreden wet de controle aan van de boekhouding van de syndicus, maar niet van alle verenigingen van mede-eigendom.

Wanneer echter de mede-eigendom beslist om de taak van « commissaris van de rekeningen » aan een derde toe te wijzen, is er geen reden om het wettelijk en strafrechtelijk beschermde monopolie van de bedrijfsrevisoren en externe accountants te negeren.

De verzoekende partijen doen opmerken dat de oorspronkelijke tekst van artikel 10 van de bestreden wet aangenomen door de Kamer van volksvertegenwoordigers rekening leek te willen houden met het bestaan van het wettelijke monopolie, ook al ontbrak het die tekst aan precisie. De wetgever heeft later evenwel elke verwijzing verwijderd naar de noodzaak van een erkenning voor de uitoefening van een taak die maar kan worden begrepen als hetzij het controleren en corrigeren van boekhoudstukken van de mede-eigendom, hetzij de certificatie van de rekeningen.

- B -

Ten aanzien van de bestreden bepalingen

B.1. De verzoekende partijen voeren de schending aan van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie gewaarborgd bij de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 16 van de Grondwet, met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, met het algemene rechtsbeginsel van het gewettigd vertrouwen, met het algemene rechtsbeginsel van de rechtszekerheid en met het « decreet d'Allarde » van 2 en 17 maart 1791, door de wet van 2 juni 2010 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek teneinde de werking van de mede-eigendom te moderniseren en transparanter te maken (hierna : de wet van 2 juni 2010), of minstens door artikel 10 ervan.

B.2. Het Hof stelt vast dat het middel van de verzoekende partijen in wezen artikel 10 van de wet van 2 juni 2010 viseert. Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die bepaling.

Het bestreden artikel 10 van de wet van 2 juni 2010 bepaalt :

« In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 577-8/2 ingevoegd, luidende :

‘ Art. 577-8/2. De algemene vergadering wijst jaarlijks een commissaris van de rekeningen aan, die al dan niet mede-eigenaar is, wiens verplichtingen en bevoegdheden bij het reglement van mede-eigendom worden bepaald. ’ ».

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

B.3.1. De Ministerraad voert aan dat het middel gedeeltelijk onontvankelijk is, aangezien het algemene rechtsbeginsel van het gewettigd vertrouwen, het algemene rechtsbeginsel van de rechtszekerheid en het « decreet d'Allarde » van 2 en 17 maart 1791 geen deel uitmaken van de regels waaraan het Hof vermag te toetsen.

B.3.2. Het Hof vermag niet rechtstreeks te toetsen aan algemene rechtsbeginselen. Wanneer evenwel de vraag rijst naar de bestaanbaarheid met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, dient het Hof na te gaan of een wettelijke maatregel die een verschil in behandeling inhoudt, berust op een pertinent criterium in het licht van het door de wetgever beoogde doel en of hij op onevenredige wijze afbreuk doet aan de rechten van een categorie van personen, rechten die inzonderheid kunnen worden afgeleid uit algemene rechtsbeginselen, met inbegrip van de vrijheid van handel en nijverheid in het « decreet d'Allarde ». Aldus is het Hof bevoegd om in het raam van zijn toetsing aan het gelijkheidsbeginsel ook met algemene rechtsbeginselen rekening te houden.

B.3.3. De exceptie wordt verworpen.

Ten gronde

B.4.1. In een eerste onderdeel van het middel verwijten de verzoekende partijen de bestreden bepaling dat zij een discriminatie teweegbrengt tussen de bedrijfsrevisoren en externe accountants, enerzijds, en de andere beroepscategorieën aan wie een wettelijk monopolie wordt toegekend, anderzijds, aangezien de bestreden bepaling, zonder verantwoording, het aan de eerstgenoemde categorie van personen toegekende monopolie ontnemt, althans voor wat betreft de controle van de rekeningen van mede-eigendommen, ten voordele van personen die, in voorkomend geval, niet over de minste deskundigheid op het gebied van boekhouding zouden beschikken.

B.4.2. In een tweede onderdeel van het middel bekritisieren de verzoekende partijen de bestreden bepaling eveneens in die zin dat zij een discriminatie teweegbrengt tussen de

bedrijfsrevisoren, enerzijds, en de andere beroepen waaraan een titel wordt voorbehouden, anderzijds, aangezien de eerstgenoemde categorie van personen, zonder verantwoording, een titel zou verliezen die haar eigen is.

B.5. De Ministerraad betoogt dat een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet wordt aangevoerd zonder dat de verzoekende partijen preciseren welke categorieën van personen met elkaar moeten worden vergeleken, in welke zin het verschil in behandeling discriminerend zou zijn en in welk opzicht de aangevoerde grondrechten zouden zijn geschonden.

B.6.1. Om te voldoen aan de vereisten van artikel 6 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, moeten de middelen van het verzoekschrift te kennen geven welke van de regels waarvan het Hof de naleving waarborgt, zouden zijn geschonden, alsook welke de bepalingen zijn die deze regels zouden schenden, en uiteenzetten in welk opzicht die regels door de bedoelde bepalingen zouden zijn geschonden.

Wanneer een schending van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie wordt aangevoerd, moet in de regel worden gepreciseerd welke categorieën van personen met elkaar moeten worden vergeleken en in welk opzicht de aangevochten bepaling een verschil in behandeling teweegbrengt dat discriminerend zou zijn.

Wanneer echter een schending van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, in samenhang gelezen met een ander grondrecht, wordt aangevoerd, volstaat het te preciseren in welk opzicht dat grondrecht is geschonden. De categorie van personen van wie dat grondrecht is geschonden, moet immers worden vergeleken met de categorie van personen voor wie dat grondrecht is gewaarborgd.

B.6.2. De verzoekende partijen zetten niet uiteen op welke manier artikel 16 van de Grondwet, artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, het algemene rechtsbeginsel van het gewettigd vertrouwen, het algemene rechtsbeginsel van de rechtszekerheid en het «decreet d'Allarde» van 2 en 17 maart 1791 zouden zijn geschonden. Het Hof onderzoekt bijgevolg slechts de aangevoerde schending van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

B.7.1. De verzoekende partijen verwijzen naar de artikelen 4, 9, 10 en 17 van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen, naar artikel 10 van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, naar artikel 25 van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven, naar de artikelen 130 tot 143 en 526ter van het Wetboek van vennootschappen, naar boek III van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen, en naar artikel 45 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 9 januari 2003 betreffende de doorzichtigheid, de autonomie en de controle in verband met de overheidsinstellingen, de maatschappijen voor schoolgebouwen en de maatschappijen voor vermogensbeheer die onder de Franse Gemeenschap ressorteren, teneinde te staven dat de wetgever sedert 21 februari 1985 de titel « commissaris van de rekeningen » steeds heeft voorbehouden aan het beroep van bedrijfsrevisor.

B.7.2. Zonder zich te moeten uitspreken over de vraag of die bepalingen al dan niet een monopolie vestigen of het gebruik van een titel aan een bepaalde beroepscategorie voorbehouden, dient het Hof vast te stellen dat een latere wet van een dergelijke principiële beslissing zou vermogen af te wijken. Elke wetswijziging zou onmogelijk worden, indien zou worden aangenomen dat een nieuwe bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet zou schenden om de enkele reden dat zij de vroegere wetgeving wijzigt. Dit is des te meer het geval wanneer de wetgever aangelegenheden met een verschillend onderwerp regelt.

B.8.1. De oorspronkelijke tekst van de bestreden bepaling, zoals aangenomen in de Kamer van volksvertegenwoordigers, luidde als volgt :

« De algemene vergadering wijst jaarlijks een mede-eigenaar of een daartoe erkende externe expert aan als verificateur van de rekeningen, wiens verplichtingen en bevoegdheden bij het reglement van mede-eigendom worden bepaald » (*Parl. St.*, Kamer, 2007-2008, DOC 52-1334/012, p. 14).

B.8.2. Als reactie op een opmerking in het advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State (*Parl. St.*, Senaat, 2009-2010, nr. 4-1409/3, p. 7), heeft de Senaat die bepaling als volgt geamendeerd :

« De algemene vergadering wijst jaarlijks een verificateur van de rekeningen aan, die al dan niet mede-eigenaar is, wiens verplichtingen en bevoegdheden bij het reglement van mede-eigendom worden bepaald » (*Parl. St.*, Senaat, 2009-2010, nr. 4-1409/4, p. 17).

In de toelichting bij dat amendement wordt erop gewezen dat het begrip « expert » geen bestaand juridisch begrip is.

B.8.3. Meer in het algemeen streefde de wetgever met de aanwijzing van een « commissaris van de rekeningen » een ruimere verantwoordingsplicht en een betere bescherming van de mede-eigenaars (*Parl. St.*, Kamer, 2007-2008, DOC 52-1334/001, pp. 7 en 15), een betere controle van de rekeningen (*ibid.*, p. 25), en de versterking van de transparantie van het financieel beleid (*Parl. St.*, Senaat, 2009-2010, nr. 4-1409/10, p. 3) na.

B.9. De wetgever vermocht ervan uit te gaan dat het past de functie van « commissaris van de rekeningen » tevens open te stellen voor mede-eigenaars die niet noodzakelijk bedrijfsrevisor of externe accountant zijn, opdat die functie kan bijdragen tot de betere betrokkenheid van de mede-eigenaars bij het toezicht op de rekeningen van de mede-eigendom. De wetgever kon daarenboven ervan uitgaan dat de boekhouding van de mede-eigendom in de regel niet dezelfde kenmerken vertoont als de in B.7.1 bedoelde wettelijke bepalingen, waarin hij het optreden van een bedrijfsrevisor noodzakelijk heeft geacht.

B.10. Met de creatie van de functie van de commissaris van de rekeningen heeft de wetgever niet op onevenredige wijze afbreuk gedaan aan de rechten van de bedrijfsrevisoren en externe accountants, gelet op het beperkte karakter ervan. Zij heeft immers alleen betrekking op de verenigingen van mede-eigenaars en zij verbiedt die verenigingen niet om de functie van « commissaris van de rekeningen » aan een bedrijfsrevisor of een externe accountant toe te wijzen.

B.11. Het middel is niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 15 december 2011.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Bossuyt